

बर्दघाट नगरपालिका

नवलपरासी जिल्ला,
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

खण्ड १	अंक: १	आषाढ, २९ गते २०८३ साल	(संख्या: २)
--------	--------	-----------------------	-------------

भाग-१

नगर सभाको मिति: २०८३/०३/१० मा स्वीकृत भएको देहाय बमोजिमको ऐन स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सार्वजनिक जग्गा संरक्षण तथा उपयोग सम्बन्धी ऐन, २०८३

प्रस्तावना:

नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सार्वजनिक तथा पर्ति जग्गाहरूको उचित संरक्षण गरी सोको प्रभावकारी र वैज्ञानिक उपयोगबाट आय समेत वृद्धि गर्ने अभिप्रायले यो सार्वजनिक जग्गा संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी ऐन २०८३ तर्जुमा गरिएको छ । नगरपालिकाको महत्वपूर्ण स्रोतको रूपमा रहेको जग्गाको सार्वजनिक उपयोग, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने विषयलाई समेत यो ऐन मार्गदर्शक बनेछ । यस्तो ऐनको अभावमा सार्वजनिक जमिनको अनियन्त्रित र अव्यवस्थित प्रयोग हुन गई अतिक्रमण हुनसक्ने, फोहोर तथा कुरूप भई सहरी सौन्दर्यता निर्माणमा प्रतिकूलता उत्पन्न हुन जाने देखिन्छ । जग्गा संरक्षण तथा उपयोग ऐनका आधारमा नै नगरपालिकाले यस सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन गर्न सहज हुने देखिएकोले नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम कानुनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्तनाम र प्रारम्भ :

- (क) यो ऐनको नाम “सार्वजनिक जग्गा संरक्षण तथा उपयोग सम्बन्धी ऐन, २०८३” रहेको छ।
- (ख) यो ऐन नगर सभाको बैठकबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो ऐनमा :

- (क) “सार्वजनिक जग्गा” भन्नाले नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रही हाल स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम नगरपालिकाको रेखदेख र संरक्षण रहेका जग्गाहरू सम्झनु पर्दछ।
- (ख) “संरक्षण” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सम्पूर्ण सार्वजनिक जग्गाहरूको अभिलेख, त्यसमा नगरपालिकाको नियन्त्रण र त्यस्ता जग्गाको उचित संरक्षण र उपयोग समेतलाई जनाउदछ ।
- (ग) “प्रमुख वा उप-प्रमुख भन्नाले” बर्दघाट नगरपालिकाका प्रमुख र उप-प्रमुखलाई सम्झनुपर्दछ।
- (घ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।
- (ङ) “वडा” भन्नाले बर्दघाट नगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय अन्तर्गतका वडा सम्झनुपर्दछ ।
- (च) “कार्यालय” भन्नाले बर्दघाट नगरपालिका, नगरकार्यपालिकाको कार्यालय सम्झनुपर्छ ।
- (छ) “स्थानीय तह” भन्नाले बर्दघाट नगरपालिकालाई सम्झनु पर्नेछ ।
- (ज) “पहिलो पक्ष” भन्नाले बर्दघाट नगरपालिकालाई सम्झनु पर्नेछ ।
- (झ) “दोस्रो पक्ष” सार्वजनिक जग्गा उपयोगका लागि नगरपालिकासँग सम्झौता गर्ने पक्षलाई सम्झनु पर्नेछ ।
- (ञ) “शाखा” भन्नाले नगरपालिकाको भूमि प्रशासन शाखालाई सम्झनु पर्नेछ ।

३. सार्वजनिक पर्ति जग्गाको विवरण सङ्कलन गर्ने :

३.१ नगर क्षेत्रमा रहेका सार्वजनिक जग्गाहरूको लगत तयार गरी अभिलेख राखिनेछ । उक्त कार्यमा वडा समिति समेत सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण र अभिलेख राख्ने कार्यमा

जिम्मेवार हुनु पर्नेछ ।

४. सार्वजनिक जग्गा संरक्षण गर्न सकिने क्षेत्रहरू:

१. यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाहरू ऐतिहासिक, पुरातात्विक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्वका सम्पदा, प्राचीन स्मारक, सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती जग्गा वा सार्वजनिक संस्था निर्माण भएर प्रयोगमा आएका वा नआएका सम्पत्तिको संरक्षण गरिनेछ ।
२. खुल्ला क्षेत्र, चोक, घाट, पाटी-पौवा, सत्तल, धर्मशाला, धार्मिक तथा सांस्कृतिक स्थल, खेलमैदान, डाँडापाखा, चरण क्षेत्र, पानीको मुहान, पोखरी, तलाउ, इनार, कुवा, धारा, ढुङ्गेधारा, गुँठीघर, बाटो, सडक, पुल-पुलेसा, कुलो नहर, लगत राखे तथा पार्श्वचित्र तयार गरी संरक्षण गरिनेछ । संरक्षित जग्गालाई नगरपालिका आफैं वा निजी क्षेत्रले प्रयोग गर्ने गरी उपभोग गर्न सक्नेछ ।

५. सार्वजनिक जग्गा उपयोग गर्न सकिने क्षेत्रहरू:

१. जग्गाको स्वरूपमा खासै परिवर्तन नहुने गरी सार्वजनिक जग्गाको रूपमा प्रयोग हुँदै आइरहेका जग्गालाई नगरको आय वृद्धि हुने गरी उपयोग गर्न सकिनेछ ।
२. नगरपालिकाको समग्र हित हुने खालको अन्य कार्यहरूमा नगरपालिकाभित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाहरूको प्रयोग गर्न सकिनेछ ।
३. नेपाल सरकार वा अन्य सरकारी निकायमार्फत निर्माण भएका तर प्रयोगमा नआएका भौतिक संरचनाहरूलाई नगरको हितमा प्रयोग गर्न सकिनेछ ।
४. नगरवासीको आय वृद्धि, जिविकोपार्जन, गरिवी निवारण लगायतका न्यूनतम शुल्क लिइ वा निःशुल्क रूपमा उपयोग गर्न सकिनेछ ।
५. हरियाली वन क्षेत्रमा रहेका सार्वजनिक जग्गामा वातावरणीय असर गर्ने कुनै प्रकारका संरचना बनाउने उद्देश्यले उपयोग गरिने छैन ।

६. सार्वजनिक जग्गा उपयोग गर्ने प्रकृया

(१) ऐनको दफा ३ बमोजिम पहिचान भएका सार्वजनिक जग्गाहरूलाई देहाय बमोजिम प्रयोगमा ल्याईनेछ ।

- क. नगरपालिकाले आफ्नो लगानीमा उक्त जग्गामा संरचना निर्माण एवम सुधार गर्न सक्ने ।
- ख. नीजि क्षेत्रलाई अन्य व्यापारिक प्रयोजन नभई पर्यटकीय संरचना निर्माण जस्तै पार्क, उद्यान निर्माण गरी पर्यटकहरूलाई आकृषित गर्ने उद्देश्यका साथै नीजि क्षेत्रबाट प्रस्ताव माग गर्न सकिने ।
- ग. कुनै पनि सार्वजनिक जग्गामा भौतिक संरचना निर्माण गरी प्रयोगमा नआई त्यस्तो संरचनामा रहेका फर्निचर फिक्चर्स, मेशीनरी औजार जस्ता सामग्री उपयोग नभई नष्ट हुने देखिएमा त्यस्तो सामग्री नगरपालिकाको निर्णयानुसार उचित प्रयोगमा ल्याउन सकिनेछ ।
- घ. नीजि क्षेत्रलाई उक्त जग्गा प्रदान गरी सो जग्गा उपयोग गर्ने कार्यमा सहजीकरण गर्न देहाय अनुसारको सहजीकरण समिति रहनेछ ।

१. सार्वजनिक जग्गा रहेको वडाको वडा अध्यक्ष-	संयोजक
२. वडा सदस्यहरू ४ जना-	सदस्य
३. सम्बन्धित वडा हेर्ने अमिन कर्मचारी १ जना -	सदस्य
४. सम्बन्धित वडाको वडा सचिव -	सदस्य सचिव
५. कुनै सार्वजनिक जग्गा १ भन्दा बढि वडा सम्म फैलिएर रहेको अवस्थामा सबै भन्दा बढी क्षेत्रफल ओगट्ने वडा अध्यक्ष उपरोक्त समितिको संयोजक हुनेछ ।	
६. जग्गा जोडिएको वडाको वडा अध्यक्ष पदेन सदस्य	

७. सार्वजनिक जग्गा उपयोगमा ल्याउनका लागि आवश्यक प्रकृया

(१) सार्वजनिक जग्गाको उपयोगका निजी क्षेत्रलाई संलग्न गराउनका लागि देहायका प्रकृया पुरा गर्नुपर्नेछ ।

- क. नगर सभाबाट सार्वजनिक जग्गा उपयोगमा ल्याउन उपयुक्त भएको निर्णय ।
- ख. सार्वजनिक जग्गाको प्रयोग निश्चित संरचना निर्माण सहित न.पा.को तर्फबाट प्रयोग गरिने हो वा जग्गाको स्वरूप परिवर्तन नहुने गरी निजी क्षेत्रलाई प्रदान गरिने हो सोबारे एकिन ।

- ग. सार्वजनिक जग्गाको उपयोगका सम्बन्धमा लाभको विश्लेषण सहित सहजीकरण समितिको सिफारिस।
- घ. नगर कार्यपालिकाबाट प्रस्तावको उपयुक्त भएको ठहर सहित निर्णयका लागि नगरसभामा सिफारिस।
- ङ. सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण र सुधार सहित सामान्य संरचना निर्माण गरी नगरपालिकाले तोकि दिएको शुल्क लगानीकर्ता नीजि क्षेत्रले संकलन गर्न सक्नेछ।
- छ. यसरी संकलन गरिने रकम मध्ये निश्चित रकम वार्षिक रूपमा न.पा.लाई बुझाउनुपर्नेछ।
- ज. कुनै कारणले सार्वजनिक जग्गा उपयोगको सम्झौता बिचमै रद्द गर्नुपरेमा उचित क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गरी सम्झौता रद्द गर्न सक्नेछ।

८. कुनै विवाद भएमा नगरपालिकाको निर्णय अन्तिम हुने: (१) सार्वजनिक जग्गा संरक्षण र उपयोगका सम्बन्धमा कुनै विवाद भएमा नगरपालिकाको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

९. सम्झौता पुनरावलोकन गरिने

- (१) यस पुनरावलोकनका क्रममा लाभ लागत विश्लेषण गरी सम्झौतामा दुवै पक्षको सहमतीमा आवश्यक बुँदाहरु थप घट गर्न सकिने
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पुनरावलोकनका लागि सहजीकरण समितिले अध्ययन गरी समसामयिक रूपमा सम्झौतामा गर्नुपर्ने हेरफेरका सम्बन्धमा नगरकार्यपालिका समक्ष सिफारिस गर्ने।

१०. सम्झौताका शर्तहरु उल्लंघन भएमा सम्झौता तोड्न सकिने

- १) कुनै एक व्यक्ति, संस्था वा निकायसँग सार्वजनिक जग्गा उपयोगका लागि भएको सम्झौताका शर्तहरुको पालना नगरिएको खण्डमा तत्काल सम्झौता रद्द गरि यसबाट भएको हानी नोक्सानी समेत दोस्रो पक्ष सँग असुल उपर गरिनेछ।

११. नियमित अनुगमन र प्रतिवेदन हुने:

- (१) सम्झौता बमोजिम दोस्रो पक्षबाट हुने कारवाहीका सम्बन्धमा नगरपालिकाका तर्फबाट नियमित अनुगमन गरिनेछ।

(२) दोस्रो पक्षले प्रत्येक वर्ष भए गरेका, कामहरु प्राप्त उपलब्धी एवम् आईपरेका समस्या र समाधानको उपाय सहितको प्रतिवेदन शाखाबाट नगरपालिकामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

१२. ऐनको संशोधन र कार्यान्वयन:

- (१) यस ऐनलाई नगरसभाले आवश्यकता अनुसार संशोधन गर्न सक्नेछ ।
- (२) यस ऐनको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने नियमावली, कार्यविधि, मापदण्ड र निर्देशिका कार्यपालिकाले बनाउन सक्नेछ ।

१३. बचाऊ र खारेजी:

- (१) यस ऐनमा व्यवस्था भएका कुराहरुको हकमा यसै ऐन बमोजिम हुनेछ र यस ऐनमा उल्लेख नभएको व्यवस्थाको हकमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा अन्य प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
- (२) भूमिहिन सुकुम्वासी, भूमिहिन दलित र अव्यवस्थित बसोबासीको हकमा लाभग्राहीको सङ्घीय कानून बमोजिम प्राप्त हुने सुविधामा यो ऐन बाधक हुनेछैन ।

आज्ञाले,

(बाबुराम पौडेल)

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत